శ్రీ హరి

వసుదేవసుతం(న్) దేవం(జ్), కంసచాణూరమర్దనం
దేవకీ పరమానందం(జ్), కృష్ణం(మ్) వందే జగద్గురుం

॥ गीता पढ़ें, पढ़ायें, जीवन में लायें ॥

శ్రీమద్భగవద్గీత వివేచన సారాంశము

అధ్యాయము 13: క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగ యోగము

3/3 (శ్లోకము 13-34), శనివారం, 09 మార్చి 2024

వివేచకులు: గీతా ప్రవీణ రూపల్ శుక్లా గారు

YouTube లింక్: https://youtu.be/Zaui2CaslrA

,ఆత్మ పరమాత్మ, క్షేత్రం క్షేత్ర|జ్ఞుడు, ప్రకృతి పురుషుడు వాటి అనుసంధానం

13వ అధ్యాయమైన క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగం యొక్క మూడవ భాగం వివేచన సత్రాన్ని తొలుతగా ప్రార్థన గీతం తోను, దీప ప్రజ్వలన కార్యక్రమం తోనూ శుభారంభం చేయడం జరిగింది
సంసారం నుండి నిర్లిప్తతను పెంపొందించుకోవడానికి, మనం దాని అంతర్లీన సూత్రాలను పరిశోధించాలి. నిర్లిప్తతను కొనసాగిస్తూ సంసారంలో ఎలా ప్రయాణం చేయాలో అర్థం చేసుకోవడం చాలా కీలకం. శ్రీ భగవానుడు క్షేత్ర భావన, దాని సూత్రాలు మరియు దాని రూపాంతరాలను విశదీకరించారు.

ఇప్పుడు ఒక ఉదాహరణ. ఒక వ్యక్తి డ్రైవర్ నడుపుతున్న కారులో ప్రయాణిస్తున్నాడు. ప్రయాణంలో కారు టైరు గుంతలో ఇరుక్కుపోతుంది. సమీపంలోని చెట్టు కింద వేచి ఉన్న సమయంలో కారును నెట్టడానికి ప్రజలను సేకరించమని యజమాని డ్రైవర్‌కు సూచించాడు. ఇద్దరు వ్యక్తులతో డ్రైవర్ ప్రయత్నాలు చేసినప్పటికీ, కారు అలాగే ఉంది. సంఖ్యను నాలుగుకు పెంచడం కూడా విజయాన్ని అందించదు. విసుగు చెంది, ప్రజలు రెండు వైపుల నుండి ముందుకు వస్తున్నారని, పురోగతిని అడ్డుకుంటున్నారని గ్రహించిన యజమాని జోక్యం చేసుకుంటాడు. వారు తమ విధానాన్ని సర్దుబాటు చేసినప్పుడు, ముందు ఉన్నవారు పక్కకు తప్పుకోవడంతో, కారు సులభంగా గొయ్యి నుండి తొలగించ గలిగారు
ఈ వృత్తాంతం జ్ఞానం యొక్క శక్తిని నొక్కి చెబుతుంది. అంతర్దృష్టి ద్వారా మార్గనిర్దేశం చేస్తే తప్ప శారీరక బలం మాత్రమే పరిస్థితిని పరిష్కరించదు. క్షేత్రం మరియు క్షేత్రజ్ఞుల మధ్య వ్యత్యాసం క్షేత్రం యొక్క గతిశీల శక్తిని మూర్తీభవించిన ప్రకృతిలో మరియు క్షేత్రం యొక్క జ్ఞానం అవగాహనను కలిగి ఉన్న పురుషునిలో ఉంది. ప్రకృతి అపారమైన శారీరక సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉండవచ్చు, అయినప్పటికీ జ్ఞానం లేకుండా, కార్యాలు ముందుకు సాగవు. శరీరం యొక్క బంధన పనితీరు లేకుండా వ్యక్తిగత అవయవాలు బిగిసుకున్నట్లే, ప్రాణం పోయినప్పుడు శరీరం పనిచేయడం మానేస్తుంది. కాబట్టి శరీరం ఆత్మతో సమానం కాదు. "ఎవరు నువ్వు?" అని ప్రశ్నించినప్పుడు ప్రతిస్పందన శరీరం మరియు మనస్సును అధిగమించింది. ప్రకృతి నుండి ఉద్భవించే ఏదైనా క్షేత్రాన్ని ఏర్పరుస్తుంది, క్షేత్రజ్ఞ గ్రహణశక్తిగా ఉంటుంది. ఉదాహరణకు, ఒక సాఫ్ట్‌వేర్ ఇంజనీర్ ప్రోగ్రామింగ్ రంగాన్ని ఎలా గ్రహిస్తాడో అదే విధంగా, ఒక వైద్యుడు శరీరం యొక్క ఆరోగ్య సంబంధిత క్షేత్రాన్ని అర్థం చేసుకుంటాడు. క్షేత్రం విశ్వం వరకు విస్తరించినప్పుడు, ఏకవచన క్షేత్రజ్ఞ

పరమాత్మ, శ్రీ భగవాన్, సర్వవ్యాపి.
7వ అధ్యాయంలో, 19వ శ్లోకంలో శ్రీ భగవానులు ఇలా చెప్పారు:
అనేక జనన మరణ చక్రాల తర్వాత, జ్ఞానులు నాకు లొంగిపోతారు, నేనే అన్నింటికి అంతిమ కారణం మరియు సారాంశం అని గుర్తిస్తారు. అటువంటి లోతైన ఆత్మ చాలా అరుదు.

13.13

సర్వతః(ఫ్) పాణిపాదం(న్) తత్, సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్
సర్వతః(శ్) శ్రుతిమల్లోకే, సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥13॥

పరమాత్ముని చేతులు, పాదములు, నేత్రములు, చెవులు, శిరస్సులు, ముఖములు సర్వత్ర స్థితములై యున్నవి. అతడు సర్వమును ఆవరించి యున్నాడు.

13.13 ఈ శ్లోకం సర్వోత్కృష్టత మరియు సర్వవ్యాపక స్వభావాన్ని సంగ్రహిస్తుంది. భగవానుని చేతులు కాళ్లు అన్ని చోట్లకి విస్తరించి ఉంటాయి. దైవిక ఉనికి భౌతిక సరిహద్దులను దాటి విస్తరించి ఉంటుంది. మన శరీరాలకే పరిమితమైన మన మర్త్య అవయవాలలా కాకుండా, దేవుని చేతులు మరియు కాళ్ళు, స్థలం మరియు సమయాన్ని అధిగమించాయి.
కాస్మోస్‌కు ఊయల, గెలాక్సీలను రూపొందించే మరియు విధిని నడిపించే చేతులను ఊహించుకోండి. ఈ చేతులు రూపం లేదా స్థానం ద్వారా పరిమితం కావు; అవి ప్రతిచోటా ఏకకాలంలో ఉంటాయి. ప్రతిచోటా కళ్ళు, తలలు మరియు ముఖాలు ఉంటాయి:
భగవంతుని దర్శనం అనంతమైనది. అతని కళ్ళు విశ్వంలోని ప్రతి సంఘటనను, ప్రతి ఆలోచనను మరియు ప్రతి హృదయ స్పందనను గ్రహిస్తాయి.
బహుళ తలలు మరియు ముఖాలు సర్వజ్ఞతకు ప్రతీక. భగవంతుడికి అన్నీ తెలుసు, అన్నీ గ్రహిస్తాడు మరియు సృష్టి యొక్క నృత్యాన్ని అనేక కోణాల నుండి గమనిస్తాడు.
చెవులు: అతని కళ్ళు ప్రతిచోటా ఉన్నట్లే, అతని చెవులు కూడా సర్వవ్యాప్తి చెందుతాయి. అతను గాలి యొక్క గుసగుసలు, గుండె యొక్క రోదనలు మరియు భక్తి కీర్తనలను వింటాడు. అతని వినే సామర్థ్యం ప్రాదేశిక పరిమితులను అధిగమించింది. గుడిలో చెప్పినా, ఏకాంతంలో గుసగుసలాడినా, ప్రతి ప్రార్థన ఆయన దివ్య చెవులకు చేరుతుంది. అంతా వ్యాపించి ఉంది. పరమాత్మ అస్తిత్వాన్ని వ్యాపింపజేస్తుంది. అతని ఉనికి అతిచిన్న వస్తువు నుండి గొప్ప గెలాక్సీ వరకు విశ్వాన్ని కప్పేస్తుంది. అతను జీవితం యొక్క నాటకానికి సాక్షిగా ఉన్నాడు
చైతన్య (జీవితం) మరియు క్షేత్రజ్ఞ (అవగాహన):
చైతన్యము (ప్రాణశక్తి) ఉన్నంత వరకు అన్ని ఇంద్రియాలు పనిచేస్తాయి. భగవంతుని ఇంద్రియాలు మనలాంటి భౌతిక శరీరానికి మాత్రమే పరిమితం కాలేదు. అతని దైవిక లక్షణాలు భౌతిక పరిమితులను అధిగమించాయి. అతను శాశ్వత సాక్షి, క్షేత్రజ్ఞుడు, ప్రతి హృదయ స్పందన మరియు ప్రతి ఆత్మ యొక్క ప్రయాణం గురించి తెలుసు. పరమాత్ముడు దూరం గా ఎక్కడో లేడు సృష్టితో అంతర్లీనంగా పెనవేసుకుని ఉన్నాడు. అతని ఉనికి అనంతం మరియు వ్యక్తిగతమైనది, మరియు అతని ప్రేమకు హద్దులు లేవు.

13.14

సర్వేన్ద్రియగుణాభాసం(మ్), సర్వేన్ద్రియవివర్జితమ్
అసక్తం(మ్) సర్వభృచ్చైవ, నిర్గుణం(ఞ్) గుణభోక్తృ చ ॥14॥

అతడు ఇంద్రియగ్రాహ్యవిషయములను అన్నింటిని ఎఱిగినవాడు. కాని వాస్తవముగా ఇంద్రియాదులకు అతీతుడు. ఆసక్తిరహితుడైనను సమస్తజగత్తును భరించి పోషించువాడు. అతడు నిర్గుణుడయ్యును (గుణాతీతు డయ్యును) ప్రకృతి సంబంధమువలన గుణానుభవములను కలిగియుండువాడు.

13.14 ఈ శ్లోకం దైవం యొక్క విరుద్ధమైన స్వభావాన్ని అందంగా నిక్షిప్తం చేస్తుంది, అతను బ్రహ్మం లేదా పరమాత్మ అని తరచుగా సూచించబడే అంతిమ వాస్తవికతను ఎలా అధిగమిస్తాడో వివరిస్తుంది.
సృష్టిలోని అన్ని అంశాలలో అంతర్లీనంగా ఉన్నప్పుడు ఇంద్రియాల పరిమితులు. పరమాత్మ అన్ని ఇంద్రియ వస్తువులను గ్రహించినప్పటికీ, ఇంద్రియ అనుభవాలచే తాకబడలేదని ఇది సూచిస్తుంది. ఇంకా, గుణాలకు అతీతంగా ఉన్నప్పటికీ, దైవం ఇప్పటికీ మూడు గుణాలు లేదా ప్రకృతి రీతుల ద్వారా భౌతిక ప్రపంచం యొక్క వ్యక్తీకరణలను ఆనందిస్తున్నట్లు సూచిస్తుంది - సత్వ (మంచితనం), రజస్ (అభిరుచి), మరియు తమస్ (అజ్ఞానం).
గోస్వామి తులసీదాస్, తన రామచరితమానస్‌లో, ఇదే విధమైన భావనను విశదీకరించారు:
కాలు లేకుండా నడవండి, చెవి లేకుండా వినండి.
సుఖం లేకుండా స్థూల భోగాలు అనుభవించండి. .ప్రత్యక్ష అవగాహన (ప్రత్యక్ష) మరియు సహజమైన జ్ఞానం, దివ్య సారాంశం జీవితం యొక్క గొప్పతనాన్ని అనుభవించడానికి ఇంద్రియ పరిమితులను ఎలా అధిగమిస్తుందో వివరిస్తుంది
ఇక్కడ, తులసీదాస్ భగవంతుని యొక్క సర్వవ్యాపకత్వం మరియు సర్వశక్తిని చూసి ఆశ్చర్యపోతాడు, అది పాదాలు, చెవులు లేదా చేతులు వంటి భౌతిక లక్షణాలు లేకుండా చర్యలను ఎలా నిర్వహిస్తుందో వివరిస్తుంది, అయినప్పటికీ అన్ని పనులను అప్రయత్నంగా నెరవేరుస్తుంది. కళ్ళు లేదా ముక్కు వంటి ఇంద్రియ అవయవాల అవసరం లేకుండా దైవిక జీవితం యొక్క గొప్పతనాన్ని ఎలా అనుభవిస్తుందో అతను మరింత నొక్కిచెప్పాడు, ఇది భౌతిక శరీరం యొక్క పరిమితులను దాటి దాని అతీతత్వాన్ని సూచిస్తుంది.

అదనంగా, ఈశా ఉపనిషత్తు లోతైన అంతర్దృష్టిని అందిస్తుంది:

యచ్చక్షుషా న పశ్యన్తి
యేన చక్షుంషి పశ్యతి ।
తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి
నేదం యదిదముపాసతే।।

ఈ శ్లోకం మనకు అంతిమ వాస్తవికతను (బ్రహ్మం) గుర్తించమని నిర్దేశిస్తుంది, ఇది కళ్ళచే గ్రహించబడదు, కానీ వాటిని చూడటానికి వీలు కల్పించే సారాంశం. ఇది కేవలం ఆచారాలు మరియు ఆరాధన యొక్క బాహ్య రూపాలను అధిగమించి, ఇంద్రియ గ్రహణ పరిధికి మించి, ప్రతిదానిలో దైవిక ఉనికిని గ్రహించమని సాధకులను ప్రోత్సహిస్తుంది.

కరెంట్ సప్లై లేకుండా ఎలక్ట్రిక్ బల్బు వెలగనట్లే, చైతన్యం లేకుండా మన శరీరం పనిచేయదు. పర్వతాలు మరియు నీటి వనరులతో సహా 84 లక్షల యోనులు ఉన్నాయి, ఒక్కొక్కటి వాటి స్వంత చైతన్యంతో ఉన్నాయి. ఈ చైతన్యమే పదాలకు అర్థాన్ని ఇస్తుంది, ఇది ఒక రకమైన విషయ చైతన్యాన్ని సూచిస్తుంది. వేదాంతలో చైతన్యము మూడు రకాలు గా ఉంటుందని చెప్పబడింది.
1. విషయ చైతన్యము: ప్రత్యేక విషయము లోపల వేరు వేరు చైతన్యం. 2. ప్రమాణ చైతన్యము: దేని ద్వారా అయితే మనము గ్రహిస్తామో- ఒక్కోసారి ఇంద్రియ స్థానములలో నుండి, మరొకసారి మనసు యొక్క స్థానం నుంచి. 3. ప్రమాత్య చైతన్యము (మనము): ప్రీతికరమైన భోజనం తర్వాత మనం అనుభవించే ఆనందం ఇంద్రియ గ్రహణశక్తిని మించిపోతుంది; బదులుగా, ఇది అంతఃకరణం ద్వారా చైతన్య అని పిలువబడే అంతర్గత స్పృహ ద్వారా గ్రహించబడుతుంది. ఈ ఆనందం కర్మేంద్రియం (కార్యేంద్రియాలు) మరియు జ్ఞానేంద్రియం (అవగాహన యొక్క అవయవాలు) రెండింటినీ దూరం చేస్తుంది. ఇది ప్రత్యక్షంగా గమనించబడదు. కాని ఊహించ బడింది. ప్రియమైన భోజనం తర్వాత ఇతరులు సంతృప్తి చెందడాన్ని మనం చూసేటప్పుడు, మనం కూడా అలాంటి పరిశీలనల ద్వారా మన సంతృప్తిని గుర్తిస్తాము, బాహ్య సూచనల నుండి అనుమితిని పొందుతాము.

పరమాత్మ ఏ వర్ణనకు అతీతమైనది మరియు గుణాతీత అని సూచించబడినప్పటికీ, నిర్గుణ, నిరాకర, అవ్యక్త, అచింత్య, అనిర్దేశ్య, సర్వత్రాగం, సచ్చిదానంద , మరియు సత్యం జ్ఞానమ్ అనతం బ్రహ్మ వంటి దైవిక పదాల యొక్క సమర్థ స్వభావాన్ని సంగ్రహించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. ఈ పదాలు దాని అనంతమైన, నిరాకారమైన మరియు సర్వవ్యాప్త సారాన్ని సూచిస్తాయి, ఇది దైవిక వాస్తవికత యొక్క లోతైన లోతు మరియు అతీతత్వాన్ని వివరిస్తుంది.

13.15

బహిరన్తశ్చ భూతానామ్, అచరం(ఞ్) చరమేవ చ
సూక్ష్మత్వాత్తదవిజ్ఞేయం(న్), దూరస్థం(ఞ్) చాన్తికే చ తత్ ॥15॥

చరాచరభూతములన్నింటికిని బాహ్యాభ్యంతరముల యందు పరిపూర్ణముగా ఉండువాడును, చరాచర రూపుడును అతడే. అతిసూక్ష్మ (పరమాణు) రూపుడైనందున తెలిసికొనశక్యముకానివాడు, అతిదూరముగను, అతిసమీపముగను స్థితుడై ఉండువాడును అతడే.

13.15అతను అన్ని జీవుల యొక్క బాహ్య మరియు అంతర్గత రంగాలలోకి చొచ్చుకుపోతాడు, అవి కదిలినా లేదా నిశ్చలంగా ఉన్నా, చలనం మరియు జడత్వం యొక్క సరిహద్దులను అధిగమిస్తుంది. అతని సూక్ష్మబుద్ధి గ్రహణశక్తిని ధిక్కరిస్తుంది, ఏకకాలంలో దూరంగా మరియు సమీపంలో కనిపిస్తుంది. పరమాత్మ సజీవ మరియు నిర్జీవ వర్గాలకు అతీతంగా, ఉనికిలోని ప్రతి అంశం సంక్లిష్టంగా అల్లాడు. అతని సూక్ష్మత్వం మన అవగాహనకు అంతుచిక్కనిది. అయినప్పటికీ అతని సర్వవ్యాప్తి స్థిరంగా ఉంటుంది. పరిశీలకుడు అప్రమత్తతతో చైతన్యమును కలిగి ఉంటాడు. అయినప్పటికీ, పరిశీలకుడు మరియు గమనించిన విషయ కలయికలో, వారి పాత్రలు ఒకదానితో ఒకటి కలిసిపోతాయి, స్పృహ యొక్క స్వాభావిక ఐక్యతను వెల్లడిస్తాయి. సామీప్యత, ఇంద్రియ ఆటంకాలు, చంచలమైన మనస్సు మరియు సూక్ష్మమైన పరధ్యానం కారణంగా, పరమాత్మ చాలా దూరంగా ఉన్నట్లు అనిపించవచ్చు. ఏది ఏమైనప్పటికీ, అచంచలమైన అభ్యాసం ద్వారా, అతను తనను తాను సన్నిహితంగా వెల్లడిస్తాడు, తనను తీవ్రంగా కోరుకునే వారికి అందుబాటులో ఉంటాడు.

ఇంద్రియాల పరధ్యానంలో చిక్కుకున్న వారికి పరమాత్మ దూరంగా ఉన్నట్లు అనిపించవచ్చు. అయినప్పటికీ, క్రమశిక్షణతో కూడిన అభ్యాసం మరియు అంతర్గత దృష్టి ద్వారా, అతను తన సాన్నిహిత్యాన్ని ఆవిష్కరిస్తాడు, అన్వేషకులను తన కౌగిలిలోకి స్వాగతిస్తాడు.

భగవంతుని గురించిన మన అవగాహన మన అంతర్గత స్థితి మరియు ఆధ్యాత్మిక సాధనపై ఆధారపడి ఉంటుంది. తెలియని వారికి, పరమాత్మ దూరంగా కనిపించవచ్చు, కాని సాక్షాత్కార మార్గంలో ప్రయాణించే శ్రద్ధగల అన్వేషకులకు, అతను చాలా దగ్గరగా ఉంటాడు.

పరమాత్మ తనను ఇంకా గుర్తించలేని వారికి దూరంగా కనిపించవచ్చు, కానీ స్వీయ-ఆవిష్కరణ ప్రయాణంలో అన్వేషకులకు, అతను చాలా దగ్గరగా ఉంటాడు. మన అజ్ఞానం కారణంగా ఆయన దూరంగా ఉండగా, మన అంతర్గత సారాంశం మన హృదయాల్లోనే నివసిస్తుంది. మన స్వంత వ్యక్తుల కంటే దగ్గరగా ఏది ఉంటుంది?

13.16

అవిభక్తం(ఞ్) చ భూతేషు, విభక్తమివ చ స్థితమ్
భూతభర్తృ చ తజ్జ్ఞేయం(ఙ్), గ్రసిష్ణు ప్రభవిష్ణు చ ॥16॥

పరమాత్మ ఆకాశమువలె విభజించుటకు వీలులేని ఒకేరూపమున పరిపూర్ణుడైయున్నను, సమస్త చరాచరప్రాణుల రూపములలో వేర్వేరుగా గోచరించు చుండును. ఆ పరమాత్మయే సృష్టికర్తయైన బ్రహ్మగా, పోషకుడైన విష్ణువుగా, లయకారకుడైన రుద్రునిగా తెలిసికొనదగినవాడు.

13.16 సర్వోన్నత వాస్తవికత (బ్రహ్మం) అన్ని జీవులలో అవిభాజ్యమైనది, అయినప్పటికీ అది విభజించబడినట్లుగా కనిపిస్తుంది. బ్రహ్మన్ సంరక్షకుడు మరియు వినాశకుడు, సృష్టికర్త మరియు మూలం అని అర్థం చేసుకోండి.
బ్రహ్మ సూత్రాలలోని శ్లోకం ఇదే అర్థాన్ని తెలియజేస్తుంది:
"జన్మాద్యస్య యతః"
బ్రహ్మం అనేది ఈ ప్రపంచం యొక్క మూలం, జీవనోపాధి మరియు ఆది నుండి కొనసాగుతున్నది. సారాంశంలో, బ్రహ్మం అనేది శాశ్వతమైన, మార్పులేని వాస్తవికత. ఇది మొత్తం విశ్వానికి ఆధారం. ఇది విభజనకు అతీతమైనది, బ్రహ్మం అవ్యక్తమైనది మరియు అతీతమైనది. ఈ సత్యాన్ని ధ్యానించడం స్వీయ-సాక్షాత్కారానికి మరియు ముక్తికి దారి తీస్తుంది.

13.17

జ్యోతిషామపి తజ్జ్యోతిః(స్), తమసః(ఫ్) పరముచ్యతే
జ్ఞానం(ఞ్) జ్ఞేయం(ఞ్) జ్ఞానగమ్యం(మ్), హృది సర్వస్య విష్ఠితమ్ II17 II

ఆ పరబ్రహ్మ అన్నిజ్యోతులకును జ్యోతి పరంజ్యోతి మాయాతీతుడును, జ్ఞానస్వరూపుడును, తెలిసికొనదగినవాడును తత్త్వజ్ఞానముద్వారా ప్రాప్యుడును అతడే. సర్వప్రాణుల హృదయముల యందు విశేషముగా ఉండువాడును అతడే.

13.17
ఆయన అజ్ఞానపు నీడలను అధిగమిస్తూ, అన్ని వెలుగులలోనూ ప్రకాశించే మూలం. అతను జ్ఞానాన్ని ఆవరించి ఉంటాడు, గ్రహణానికి సంబంధించిన వస్తువు, మరియు కోరుకునే వారందరికీ అంతిమ గమ్యం. ప్రతీ హృదయం యొక్క లోతులలో నివసిస్తూ, ఆయన జ్ఞానోదయానికి మార్గాన్ని ప్రకాశింపజేస్తాడు.

జ్ఞానాన్ని పొందడానికి మరియు అజ్ఞానాన్ని పోగొట్టడానికి, హృదయాన్ని అన్ని దుర్మార్గాల నుండి శుభ్రపరచాలి. అయితే, ఈ అంతర్గత శుద్ధీకరణ గత జీవితాల నుండి మిగిలిపోయిన ముద్రల కారణంగా దీర్ఘకాలం ఉండవచ్చు. 15వ అధ్యాయంలో ధృవీకరిస్తూ శ్రీ భగవాన్ అన్ని జీవులలో సర్వవ్యాపిని అని నొక్కిచెప్పారు, శ్రీ భగవాన్ ఇలా అన్నారు:
సర్వస్య చాయం హృది సనివిష్టో
నేను అన్ని జీవుల హృదయాలలో కూర్చున్నాను. అతని ఉనికి విశ్వమంతా వ్యాపించి ఉండగా, హృదయం జీవులలో అతని సన్నిహిత నివాసాన్ని సూచిస్తుంది. ఈ భావన ముండక ఉపనిషత్తు (2.2.10) అంతటా ప్రతిధ్వనిస్తుంది:

సూర్యుడు, చంద్రుడు, నక్షత్రాలు లేదా మెరుపులు అతని ప్రకాశానికి సరిపోలేవని ఇక్కడ ప్రకటించబడింది. అతను ప్రకాశించినప్పుడు, ప్రతిదీ అతని కాంతిలో మునిగిపోతుంది, ఇది మొత్తం విశ్వాన్ని ప్రకాశించే అతని అనంతమైన ప్రకాశాన్ని వివరిస్తుంది.

13.18

ఇతి క్షేత్రం(న్) తథా జ్ఞానం(ఞ్), జ్ఞేయం(ఞ్) చోక్తం(మ్) సమాసతః
మద్భక్త ఏతద్విజ్ఞాయ, మద్భావాయోపపద్యతే II18 II

ఇంతవఱకును క్షేత్రమును గూర్చియు, జ్ఞానమును గూర్చియు, జ్ఞేయమును (తెలిసికొనదగిన పరమాత్మ స్వరూపమును) గుఱించియు సంక్షిప్తముగా వివరించితిని. ఈ తత్త్వమును సమగ్రముగా తెలిసికొనిన నా భక్తుడు నా స్వరూపమునే పొందును.

13.18 సాధకుడు పరమాత్మ (పరమాత్మ) పట్ల తప్ప మరే ఇతర కోరికను కలిగి ఉండకూడదు. పరమాత్మ పట్ల తీవ్రమైన కోరిక ప్రస్ఫుటమైనప్పుడు, భక్తుడు దైవత్వాన్ని పొందగలడు. అనుబంధం లేకుండా వారి రోజువారీ కార్యకలాపాలను కొనసాగిస్తూ, వారి ఏకైక దృష్టి పరమాత్మను సేవించడంపైనే ఉంటుంది. వారు అస్తిత్వ చక్రం (సంసారం)తో అన్ని అనుబంధాలను విడిచిపెడతారు. పిల్లవాడు అన్ని బొమ్మలను విడిచిపెట్టి తన వద్దకు పరిగెత్తినప్పుడు తల్లి తన బిడ్డను తన ఒడిలోకి తీసుకున్నట్లుగా, మొబైల్ ఫోన్లు, ఫ్లాట్లు మరియు కార్లు వంటి భౌతిక వస్తువులను మనం విడిచిపెట్టినప్పుడు మాత్రమే శ్రీ భగవాన్ మనలను ఆలింగనం చేసుకుంటాడు. మన అంతరంగాన్ని శుద్ధి చేసుకోవడం ద్వారా మరియు ఈ 'బొమ్మలను' వదిలివేయడం ద్వారా, మనం అతని దైవిక స్వభావాన్ని పొందేందుకు అర్హులం అవుతాము.

13.19

ప్రకృతిం(మ్) పురుషం(ఙ్) చైవ, విద్ధ్యనాదీ ఉభావపి
వికారాంశ్చ గుణాంశ్చైవ, విద్ధి ప్రకృతిసమ్భవాన్ ॥19॥

ప్రకృతి, పురుషుడు - అను ఈ రెండును అనాదియైన (సనాతనమైన) వనియు, రాగద్వేషాది వికారములును, త్రిగుణాత్మకములైన పదార్థము లన్నియును ప్రకృతినుండియే ఉత్పన్నములైనవనియు ఎఱుంగుము.

13.19 ఈ శ్లోకం ప్రకృతి (భౌతిక స్వభావం) మరియు పురుష (వ్యక్తిగత ఆత్మ) భావనను పరిశోధిస్తుంది, వారి శాశ్వతమైన మరియు పరస్పరం అనుసంధానించబడిన స్వభావాన్ని వివరిస్తుంది.

1. ప్రకృతి అనేది భౌతిక ప్రపంచాన్ని రూపొందించే ప్రాథమిక పదార్థం లేదా శక్తిని సూచిస్తుంది. ఇది అన్ని భౌతిక పదార్థాలు, శక్తి మరియు విశ్వాన్ని నియంత్రించే సహజ శక్తులను కలిగి ఉంటుంది. ఈ శ్లోకం ప్రకారం, ప్రకృతి ప్రారంభం లేనిదిగా పరిగణించబడుతుంది, ఇది ఎల్లప్పుడూ ఉనికిలో ఉందని మరియు శాశ్వతంగా ఉనికిలో ఉంటుందని సూచిస్తుంది.

2. పురుష (వ్యక్తిగత ఆత్మ): పురుషుడు భౌతిక శరీరానికి భిన్నమైన వ్యక్తిగత స్పృహ లేదా ఆత్మను సూచిస్తుంది. ప్రతి జీవిని పురుషునిగా పరిగణిస్తారు. ప్రకృతి లాగానే,
పురుషుడు కూడా ప్రారంభం లేనివాడుగా వర్ణించబడ్డాడు, ఇది ఆత్మ యొక్క శాశ్వతమైన స్వభావాన్ని సూచిస్తుంది.

3. పరస్పర అనుసంధానం: ఈ శ్లోకం ప్రకృతి మరియు పురుషుడి మధ్య విడదీయరాని సంబంధాన్ని హైలైట్ చేస్తుంది. ప్రకృతి భౌతిక శరీరం మరియు బాహ్య ప్రపంచాన్ని ఏర్పరుస్తుంది, పురుషుడు ప్రతి జీవిలోని స్పృహ లేదా ఆత్మను సూచిస్తాడు. వారి విశిష్టత ఉన్నప్పటికీ, అవి పరస్పరం ముడిపడి ఉన్నాయి, పురుషుడు ప్రకృతి పరిధిలో వివిధ రూపాంతరాలను అనుభవిస్తున్నాడు.

4. రూపాంతరాలు మరియు గుణాలు: సత్వ (మంచితనం), రజస (అభిరుచి), మరియు తమస్ (అజ్ఞానం) వంటి ప్రకృతి (గుణాలు) యొక్క లక్షణాలు లేదా రీతులతో సహా భౌతిక ప్రపంచంలో గమనించిన అన్ని పరివర్తనలు మరియు గుణాలు అని పద్యం మరింత వివరిస్తుంది. ప్రకృతి ఉత్పత్తులు. ప్రపంచంలో గమనించిన వైవిధ్యమైన వ్యక్తీకరణలు మరియు లక్షణాలు చివరికి భౌతిక స్వభావం యొక్క స్వాభావిక లక్షణాల నుండి ఉద్భవించాయని ఇది సూచిస్తుంది.

సారాంశంలో, ఈ పద్యం భౌతిక శక్తి (ప్రకృతి) మరియు వ్యక్తిగత స్పృహ పురుష) రెండింటి యొక్క శాశ్వతమైన స్వభావాన్ని నొక్కి చెబుతుంది మరియు విశ్వం మరియు మానవ అనుభవాన్ని రూపొందించడంలో వారి సంక్లిష్ట సంబంధాన్ని విశదపరుస్తుంది. జీవ వైవిధ్యం మరియు ప్రకృతి లక్షణాలతో సహా అన్ని దృగ్విషయాలు ప్రకృతి మరియు పురుషుడి మధ్య డైనమిక్ ఇంటర్‌ప్లే నుండి ఉద్భవించాయనే ఆలోచనను

ఇది నొక్కి చెబుతుంది.

13.20

కార్యకరణ కర్తృత్వే, హేతుః(ఫ్) ప్రకృతిరుచ్యతే
పురుషః(స్) సుఖదుఃఖానాం(మ్), భోక్తృత్వే హేతురుచ్యతే ॥20॥

కార్యకరణములను ఉత్పన్నము చేయుటలో ప్రకృతియే హేతువనియు, సుఖ దుఃఖములను అనుభవించుటలో జీవాత్మయే హేతువనియు చెప్పబడుచున్నది.

13.20 ఈ శ్లోకం రెండు ప్రాథమిక అంశాలను వివరిస్వ్యతుంది. సృష్టి యొక్క స్వభావం మరియు ఆనందం మరియు బాధల అనుభవం.

1. సృష్టి (కార్య-కరణం): ఇక్కడ, కార్య-కరణం సృష్టి ప్రక్రియలో కారణం మరియు ప్రభావాన్ని సూచిస్తుంది. ప్రకృతి అని సూచించబడే భౌతిక శక్తి, భౌతిక ప్రపంచంలో కారణ-ప్రభావ సంబంధాలకు కారణమని శ్లోకం వివరిస్తుంది. ప్రకృతి భౌతిక అంశాలు మరియు వాటిని నియంత్రించే చట్టాలతో సహా మొత్తం భౌతిక విశ్వాన్ని ఆవరించి ఉంటుంది. ఇది కారణం మరియు ప్రభావ సూత్రాల ప్రకారం పనిచేస్తుంది, ఇక్కడ చర్యలు పరిణామాలకు దారితీస్తాయి.

2. ఆనందం మరియు బాధల అనుభవం (భోక్తుర్త్వే): ఈ శ్లోకం వ్యక్తిగత ఆత్మల ద్వారా ఆనందం మరియు బాధల అనుభవాన్ని కూడా చర్చిస్తుంది. ఇక్కడ, భోక్తుర్త్వే అనేది ఒకరి చర్యల ఫలితాలను ఆస్వాదించే లేదా బాధపడే సామర్థ్యాన్ని సూచిస్తుంది. వ్యక్తిగత ఆత్మ పురుషుడే తమ గత క్రియల ఆధారంగా ఆనందాన్ని మరియు బాధలను అనుభవిస్తాడని శ్లోకం నొక్కి చెబుతుంది. ప్రతి ఆత్మ తన చర్యలకు బాధ్యత వహిస్తుంది మరియు తదనుగుణంగా ఆ చర్యల ఫలాలను పొందుతుంది.

సారాంశంలో, శ్లోకం ప్రకృతి (భౌతిక శక్తి) మరియు వ్యక్తిగత ఆత్మల సృష్టి ప్రక్రియలలో మరియు ఆనందం మరియు బాధలను అనుభవించే పాత్రలను వివరిస్తుంది. ప్రకృతి సృష్టిలోని కారణ-ప్రభావ సంబంధాలను నియంత్రిస్తుంది, అయితే వ్యక్తిగత ఆత్మలు వారి చర్యలకు మరియు పర్యవసానంగా సంతోషం మరియు బాధల అనుభవాలకు బాధ్యత వహిస్తాయి.

13.21

పురుషః(ఫ్) ప్రకృతిస్థో హి, భుఙ్క్తే ప్రకృతిజాన్గుణాన్
కారణం(ఙ్) గుణసఙ్గోఽస్య, సదసద్యోనిజన్మసు ॥21॥

పురుషుడు ప్రకృతిస్థుడై ప్రకృతినుండి ఉత్పన్నములైన త్రిగుణాత్మక పదార్థములను అనుభవించును. ఈ గుణసాంగత్యమే జీవాత్మయొక్క ఉత్తమాధమ జన్మలకు కారణమగును.

13.21 ఈ శ్లోకం వ్యక్తి ఆత్మ భౌతిక ప్రపంచంలో చిక్కుకుపోయి జనన మరణ చక్రానికి లోనయ్యే యంత్రాంగాన్ని పరిశీలిస్తుంది.

1. పురుష మరియు ప్రకృతి: ఈ శ్లోకం పురుషుడు లేదా వ్యక్తిగత ఆత్మను భౌతిక శక్తి అయిన ప్రకృతిలో నెలకొని ఉన్నట్లు వివరిస్తుంది. ప్రకృతి మూడు గుణాలు లేదా లక్షణాలతో సహా మొత్తం భౌతిక విశ్వాన్ని ఆవరించి ఉంటుంది: సత్వ (మంచితనం), రజస్ (అభిరుచి), మరియు తమస్సు (అజ్ఞానం). పురుషుడు, శాశ్వతమైన మరియు స్పృహతో, ప్రకృతితో సంకర్షణ చెందుతాడు, ఇది అపస్మారక పదార్థం.

2. ఆనందం కోసం కోరిక: పురుషుడు మూడు గుణాలు అందించే అనుభవాలను ఆస్వాదించాలని కోరుకున్నప్పుడు, అది వారితో జతచేయబడుతుంది. భావాలు, ప్రవర్తనలు మరియు అవగాహనలతో సహా భౌతిక ఉనికి యొక్క వివిధ అంశాలను గుణాలు ప్రభావితం చేస్తాయి. ఈ గుణాల ప్రభావాలను అనుభవించాలనే కోరిక పురుషుడిని వాటితో అనుబంధం కలిగిస్తుంది.

3. పుట్టుక కారణం: గుణాల పట్ల ఉన్న అనుబంధం భౌతిక ప్రపంచంలో వివిధ రకాల శరీరాలలో (గర్భాలలో) పురుషుని పుట్టుకకు కారణం అవుతుంది. ఈ శరీరాలు అటాచ్మెంట్ యొక్క స్వభావం మరియు వ్యక్తిగత ఆత్మ యొక్క కర్మ (చర్యలు) ఆధారంగా ఉన్నతమైనవి లేదా తక్కువవి కావచ్చు. ఉన్నతమైన లేదా నాసిరకం గర్భాలలో జననం అంటే వరుసగా అధిక లేదా తక్కువ జాతులు లేదా జీవ రూపాలలో జన్మించడాన్ని సూచిస్తుంది.

13.22

ఉపద్రష్టానుమన్తా చ, భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః
పరమాత్మేతి చాప్యుక్తో, దేహేఽస్మిన్పురుషః(ఫ్) పరః ॥22॥

ఈ దేహమునందున్న ఆత్మ వాస్తవముగా పరమాత్మయే. అతడు సాక్షిభూతుడగుటవలన 'ఉపద్రష్ట'యనియు, యథార్థసమ్మతినిచ్చువాడగుట వలన 'అనుమంత' అనియు, అన్నింటినిధరించి, పోషించువాడు అగుటవలన 'భర్త'అనియు జీవరూపములో 'భోక్త' అనియు, బ్రహ్మాదులకును స్వామి యగుటవలన 'మహేశ్వరుడు' అనియు శుద్ధసచ్చిదానందఘనస్వరూపుడగుట వలన 'పరమాత్మ' అనియు పిలువబడుచున్నాడు.

13.22 ఈ పద్యం శరీరం లోపల భగవాన్ ఉనికిని మరియు భౌతిక ప్రపంచాన్ని మరియు వ్యక్తిగత ఉనికిని నియంత్రించడంలో అతని బహుముఖ పాత్రను వివరిస్తుంది.

1. ఉపద్రష్ట (సాక్షి)శరీరం లోపల నిశ్శబ్ద సాక్షిగా వర్ణించబడ్డాడు. అతను ప్రతి జీవి యొక్క అన్ని చర్యలు మరియు అనుభవాలను జోక్యం లేకుండా గమనిస్తాడు, నిష్పక్షపాతంగా కర్మ యొక్క ఆవిర్భావం మరియు దాని పరిణామాలను చూస్తాడు.

2. అనుమంత (అనుమతిదారుడు) : ఈ శ్లోకం భగవానుని చర్యలు మరియు వాటి ఫలితాలు సంభవించేలా అనుమతించే వ్యక్తిగా చిత్రీకరిస్తుంది. వ్యక్తులు చర్య తీసుకోవడానికి స్వేచ్ఛా సంకల్పం కలిగి ఉండగా, భగవాన్ కర్మ యొక్క చట్టాల ప్రకారం ఫలితాలను మంజూరు చేస్తాడు, వాటి ఫలాలను భరించడానికి చర్యలకు అనుమతిని ఇస్తాడు.

3. భర్త (మద్దతుదారు) భగవానుని భౌతిక ప్రపంచంలోని అన్ని జీవులను ఆదరిస్తాడు మరియు మద్దతు ఇస్తాడు. జీవ రూపాల నిర్వహణ మరియు పనితీరు కోసం అవసరమైన పోషణ, వనరులను అందిస్తాడు.

4. భోక్త (అతీంద్రియ ఆనందించేవాడు) భగవానుని భౌతిక రంగానికి అతీతంగా అంతిమ ఆనందించే వ్యక్తిగా చిత్రీకరించబడ్డాడు. వ్యక్తులు భౌతిక ప్రపంచంలో ఆనందాన్ని కోరుకుంటుండగా, భగవంతుడు భౌతిక అస్తిత్వ పరిమితులకు అతీతంగా అతీతమైన మరియు శాశ్వతమైన రీతిలో ఆనందిస్తాడు.

5. మహేశ్వర (అంతిమ నియంత్రకుడు): విశ్వంలోని అన్ని అంశాలను నియంత్రించే అంతిమ నియంత. అతను విశ్వ క్రమాన్ని నిర్దేశిస్తాడు, దైవిక సంకల్పం ప్రకారం అన్ని జీవులు మరియు దృగ్విషయాల కదలికలను నిర్దేశిస్తాడు.

6. పరమాత్మ (సుప్రీమ్ సోల్): ప్రతి జీవి యొక్క హృదయంలో నివసించే ఉనికిగా ఉండే పరమాత్మ, పరమాత్మ అని ధృవీకరిస్తూ శ్లోకం ముగుస్తుంది. అతను చైతన్యానికి మూలం మరియు ఉనికి యొక్క అంతిమ సారాంశం.

ఈ శ్లోకం శరీరం లోపల శ్రీ భగవానుని యొక్క అంతర్లీన ఉనికిని మరియు సాక్షిగా, అనుమతిదారుగా, మద్దతుదారుగా, అతీంద్రియ ఆనందించే వ్యక్తిగా, అంతిమ నియంత్రికగా మరియు పరమాత్మగా అతని యొక్క కీలక పాత్ర యొక్క లోతైన భావనను విశదపరుస్తుంది.

13.23

య ఏవం(మ్) వేత్తి పురుషం(మ్), ప్రకృతిం(ఞ్) చ గుణైః(స్)సహ
సర్వథా వర్తమానోఽపి, న స భూయోఽభిజాయతే ॥23॥

ఈ విధముగా పురుషుని తత్త్వమును, గుణసహిత మైన ప్రకృతితత్త్వమును తెలిసికొనినవాడు అన్ని విధములగు కర్తవ్యకర్మలను ఆచరించుచున్నప్పటికిని పునర్జన్మను పొందడు.

13.23 ఈ శ్లోకం ఆధ్యాత్మిక విముక్తి యొక్క సారాంశాన్ని మరియు సంసారం అని పిలువబడే జనన మరణ చక్రం నుండి విముక్తికి మార్గాన్ని వివరిస్తుంది.

1. సత్యాన్ని అర్థం చేసుకోవడం: ఈ శ్లోకం ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం మరియు అవగాహన యొక్క ప్రాముఖ్యతను నొక్కి చెబుతుంది. పరమాత్మ (పరమాత్మ), వ్యక్తిగత ఆత్మ (జీవితాత్మ) మరియు భౌతిక ప్రకృతి (ప్రకృతి) యొక్క స్వభావాన్ని గ్రహించిన వారు మూడు ప్రకృతి (గుణ) పరస్పర చర్యలతో పాటు విశ్వం మరియు విశ్వం యొక్క పనితీరుపై లోతైన అంతర్దృష్టిని పొందుతారు. అంతిమ వాస్తవికత.

2. పునర్జన్మ నుండి విముక్తి: అటువంటి అవగాహన పునరావృతమయ్యే జనన మరణాల చక్రం నుండి విముక్తి (మోక్షం)కి దారితీస్తుందని శ్లోకం సూచిస్తుంది. అజ్ఞానాన్ని అధిగమించడం ద్వారా మరియు భౌతిక ప్రపంచానికి అతీతంగా ఒకరి నిజమైన స్వభావాన్ని గ్రహించడం ద్వారా, వ్యక్తులు కర్మ చక్రం నుండి విముక్తి పొంది శాశ్వతమైన ముక్తిని పొందుతారు.

3. ప్రస్తుత పరిస్థితితో సంబంధం లేకుండా: ముఖ్యముగా, శ్లోకం బాహ్య పరిస్థితులపై లేదా ప్రస్తుత పరిస్థితులపై ఆగంతుకమైనది కాదని నొక్కి చెబుతుంది. ఒక వ్యక్తి ప్రస్తుతం భౌతిక ఉనికిలో చిక్కుకున్నప్పటికీ లేదా అనుభవాలను ఎదుర్కొంటున్నప్పటికీ, నిజమైన అవగాహన ఇప్పటికీ విముక్తికి దారి తీస్తుంది.

4. సర్వథా వర్తమానోపి: విముక్తి అనేది నిర్దిష్ట బాహ్య కారకాలు లేదా పరిస్థితులపై ఆధారపడి ఉండదని ఈ శ్లోకం హైలైట్ చేస్తుంది. ఇది వారి ప్రస్తుత పరిస్థితులు లేదా ఆధ్యాత్మిక పరిణామ దశతో సంబంధం లేకుండా, నిజాయితీ గల అన్వేషకులందరికీ ఆధ్యాత్మిక విముక్తి యొక్క విశ్వవ్యాప్తత మరియు ప్రాప్యతను నొక్కి చెబుతుంది.

సారాంశంలో, ఈ శ్లోకం ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం మరియు అవగాహన యొక్క పరివర్తనా శక్తిని నొక్కి చెబుతుంది. పరమాత్మ యొక్క స్వభావాన్ని, వ్యక్తిగత ఆత్మ మరియు భౌతిక స్వభావాన్ని గ్రహించడం ద్వారా, వ్యక్తులు వారి ప్రస్తుత స్థితితో సంబంధం లేకుండా జనన మరణ చక్రాన్ని అధిగమించి ముక్తిని పొందవచ్చు. ఇది స్వీయ-సాక్షాత్కారం మరియు ఆధ్యాత్మిక విముక్తి మార్గంలో అన్వేషకులందరికీ ఆశ మరియు ప్రోత్సాహాన్ని అందిస్తుంది.

13.24

ధ్యానేనాత్మని పశ్యన్తి, కేచిదాత్మానమాత్మనా
అన్యే సాఙ్ఖ్యేన యోగేన, కర్మయోగేన చాపరే ॥24॥

కొందరు ఈ పరమాత్మను శుద్ధమైన సూక్ష్మబుద్ధితో ధ్యానయోగముద్వారా తమ హృదయముల యందు చూతురు. మఱికొందరు (జ్ఞాన) యోగముద్వారాను, మఱికొందఱు కర్మయోగము ద్వారాను ఆ పరమాత్మను దర్శింతురు.

13.24 ఈ శ్లోకం వ్యక్తులు తమ హృదయాలలో నివసించే పరమాత్మ (పరమాత్మ)ను గ్రహించడానికి ప్రయత్నించే మార్గాల వైవిధ్యాన్ని హైలైట్ చేస్తుంది. ప్రతి విధానం క్రింద వివరించబడింది:

1. ధ్యానం (ధ్యానా): కొందరు వ్యక్తులు తమలోని పరమాత్మను గ్రహించేందుకు ధ్యాన మార్గాన్ని ఎంచుకుంటారు. లోతైన ఏకాగ్రత మరియు ఆత్మపరిశీలన ద్వారా, వారు తమ దృష్టిని లోపలికి మళ్లిస్తారు, మనస్సును నిశ్చలంగా మరియు దైవిక ఉనికిని అనుభవించాలని కోరుకుంటారు. ధ్యానం అంతర్గత శాంతి, స్పష్టత మరియు ఆధ్యాత్మిక అంతర్దృష్టిని పెంపొందిస్తుంది, ఇది పరమాత్మ యొక్క ప్రత్యక్ష అనుభవానికి దారి తీస్తుంది.

2. జ్ఞానాన్ని పెంపొందించడం (జ్ఞాన యోగం): మరికొందరు పరమాత్మను అర్థం చేసుకోవడానికి మరియు గ్రహించడానికి జ్ఞాన మార్గాన్ని (జ్ఞాన యోగ) అనుసరిస్తారు. వాస్తవికత మరియు స్వీయ స్వభావంపై మేధోపరమైన అవగాహన మరియు అంతర్దృష్టిని పొందడానికి వారు గ్రంథాల అధ్యయనం, తాత్విక విచారణ మరియు ధ్యానంలో పాల్గొంటారు. శాశ్వతమైన ఆత్మ మరియు తాత్కాలిక భౌతిక ఉనికి మధ్య వ్యత్యాసాన్ని గుర్తించడం ద్వారా, వారు ఆధ్యాత్మిక మేల్కొలుపు మరియు స్వీయ-సాక్షాత్కారాన్ని పొందుతారు.

3. కర్మ మార్గం (కర్మ యోగం): కొంతమంది వ్యక్తులు తమలో ఉన్న పరమాత్మను గ్రహించే సాధనంగా చర్య (కర్మ యోగ)ను అనుసరిస్తారు. వారు నిస్వార్థ సేవ మరియు ధర్మబద్ధమైన చర్యలో నిమగ్నమై, తమ ప్రయత్నాలను మరియు వారి చర్యల ఫలాలను దైవానికి అంకితం చేస్తారు. ఫలితాలతో సంబంధం లేకుండా కర్తవ్య నిర్వహణ ద్వారా, వారు తమ హృదయాలను శుద్ధి చేసుకుంటారు మరియు భక్తిని పెంపొందించుకుంటారు, చివరికి అన్ని జీవులు మరియు కార్యకలాపాలలో పరమాత్మ ఉనికిని తెలుసుకుంటారు.

ధ్యానం, జ్ఞానం మరియు చర్య యొక్క వివిధ మార్గాలను గుర్తించడం ద్వారా, ఈ శ్లోకం ఆధ్యాత్మిక సాధన యొక్క సమగ్రతను నొక్కి చెబుతుంది మరియు వివిధ వ్యక్తులు వారి స్వభావం, వంపు మరియు ఆధ్యాత్మిక పరిణామ దశ ఆధారంగా విభిన్న విధానాలతో ప్రతిధ్వనించవచ్చని నొక్కి చెబుతుంది. ఎంచుకున్న మార్గంతో సంబంధం లేకుండా, అంతిమ లక్ష్యం ఒకే విధంగా ఉంటుంది. తనలోని పరమాత్మను గ్రహించడం మరియు దైవికంతో ఒకరి స్వాభావిక ఐక్యతను గ్రహించడం.

13.25

అన్యే త్వేవమజానన్తః(శ్), శ్రుత్వాన్యేభ్య ఉపాసతే
తేఽపి చాతితరన్త్యేవ, మృత్యుం(మ్) శ్రుతిపరాయణాః ॥25॥

కాని, ఈ సాధనమార్గములనుగూర్చి ఎఱుగని మంద బుద్ధులు తత్త్వజ్ఞానముగల ఇతరులనుండి విని, తదనుసారముగ ఉపాసనలు చేయుదురు. ఆ శ్రవణ పరాయణులును మృత్యురూపసంసార సాగరమునుండి నిస్సందేహముగా బయటపడుదురు.

13.25 , ఈ శ్లోకం ఆధ్యాత్మిక మార్గంలోని చేరికను మరియు సాధువులు మరియు తెలివైన వ్యక్తుల నుండి వినడానికి భక్తి యొక్క పరివర్తన శక్తిని నొక్కి చెబుతుంది. ఇది మొదట్లో ఆధ్యాత్మిక మార్గాల గురించి తెలియక పోయినా, ఆధ్యాత్మిక బోధలలో చిత్తశుద్ధి మరియు శోషణ ద్వారా ఆధ్యాత్మికంగా నేర్చుకోవడానికి మరియు ఎదగడానికి కావలసిన మార్గాన్ని అందిస్తుంది.

ప్రతి ఒక్కరికి మొదట్లో వివిధ ఆధ్యాత్మిక మార్గాల గురించి తెలియకపోవచ్చు, అయినప్పటికీ వారు సాధువులు మరియు తెలివైన వ్యక్తుల నుండి వినడానికి భక్తి ద్వారా విముక్తిని పొందే అవకాశం ఉందని ఈ శ్లోకం అంగీకరిస్తుంది. దాని విశదీకరణను మరింత లోతుగా పరిశీలిద్దాం:

13.26

యావత్సఞ్జాయతే కిఞ్చిత్, సత్త్వం(మ్) స్థావరజఙ్గమమ్
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్, తద్విద్ధి భరతర్షభ॥26॥

ఓ అర్జునా! ఆ స్థావరజంగమప్రాణులన్నియును క్షేత్ర - క్షేత్రజ్ఞ సంయోగము వలననే ఉత్పన్నమగునని ఎఱుంగుము.

13.26 ఈ శ్లోకం, ఉనికి యొక్క స్వభావం మరియు భౌతిక ప్రపంచం మరియు స్పృహతో ఉన్న పరిశీలకుడికి మధ్య ఉన్న సంబంధంపై లోతైన అంతర్దృష్టిని అందిస్తుంది. దాని ముఖ్య అంశాలు:

అస్తిత్వం యొక్క విభిన్న వ్యక్తీకరణలు: ఈ శ్లోకం ప్రపంచంలోని జీవులు మరియు అస్తిత్వాల వైవిధ్యాన్ని అంగీకరిస్తుంది. అవి జీవించే (కదిలే) మరియు నిర్జీవ (కదలని), గమొక్కలు, జంతువులు, మానవులు మరియు నిర్జీవ వస్తువులతో సహా ఇంద్రియాల ద్వారా గ్రహించగలిగే లేదా మనస్సు ద్వారా గ్రహించగలిగే ప్రతిదాన్ని ఇది కలిగి ఉంటుంది.

క్షేత్రం మరియు తెలిసిన వ్యక్తి కలయిక: ఉనికిలో ఉన్న ప్రతి జీవి రెండు ప్రాథమిక అంశాల కలయిక అని శ్లోకం నొక్కి చెబుతుంది: "కార్యకలాపాల క్షేత్రం" (క్షేత్రం) మరియు "క్షేత్రం తెలిసినవాడు" (క్షేత్రజ్ఞ). కార్యకలాపాల క్షేత్రం భౌతిక శరీరం, మనస్సు మరియు ఇంద్రియాలను సూచిస్తుంది- బాహ్య ప్రపంచంతో సంకర్షణ చెందే మరియు వివిధ అనుభవాలకు లోనయ్యే ఉనికి యొక్క భౌతిక అంశం. ఫీల్డ్ తెలిసిన వ్యక్తి, మరోవైపు, ఫీల్డ్‌ను గ్రహించే, అనుభవించే మరియు సంకర్షణ చేసే చేతన పరిశీలకుడికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తాడు-శాశ్వతమైన ఆత్మ లేదా నేనే.

భిన్నత్వంలో ఏకత్వం: క్షేత్రం మరియు క్షేత్రం యొక్క జ్ఞాని యొక్క ద్వంద్వతను హైలైట్ చేయడం ద్వారా, శ్లోకం అన్ని జీవుల అంతర్లీన ఐక్యత మరియు పరస్పర అనుసంధానాన్ని ప్రకాశిస్తుంది. జీవుల యొక్క స్పష్టమైన వైవిధ్యం మరియు వ్యక్తిత్వం ఉన్నప్పటికీ, అవన్నీ ఒకే అంతర్లీన వాస్తవికత యొక్క వ్యక్తీకరణలు- క్షేత్రం మరియు తెలిసిన వ్యక్తి కలయిక.

సారాంశంలో, ఈ శ్లోకం భిన్నత్వంలో ఏకత్వం యొక్క ప్రాథమిక సూత్రాన్ని నొక్కి చెబుతుంది మరియు ఉనికిపై సమగ్ర దృక్పథాన్ని అందిస్తుంది. ఇది జీవుల యొక్క ద్వంద్వ స్వభావంపై ఆలోచనను ఆహ్వానిస్తుంది మరియు భౌతిక ప్రపంచం యొక్క అస్థిరమైన వ్యక్తీకరణలలో శాశ్వతమైన ఆత్మను గుర్తించడాన్ని ప్రోత్సహిస్తుంది.

13.27

సమం(మ్) సర్వేషు భూతేషు, తిష్ఠన్తం(మ్) పరమేశ్వరమ్
వినశ్యత్స్వవినశ్యన్తం(మ్), యః(ఫ్) పశ్యతి స పశ్యతి ॥27॥

నశ్వరములైన చరాచరభూతముల (ప్రాణుల) యందు సమముగా స్థితుడైయున్న పరమేశ్వరుడు నాశరహితుడు. అట్టి పరమేశ్వరుని చూచువాడే నిజమైన ద్రష్ట.

13.27 ఈ శ్లోకం అన్ని జీవులలో పరమాత్మ (పరమాత్మ) ఉనికిని గ్రహించడం మరియు వ్యక్తిగత ఆత్మ (జీవాత్మ) మరియు పరమాత్మ రెండింటి యొక్క శాశ్వత స్వభావాన్ని అర్థం చేసుకోవడం గురించి లోతైన జ్ఞానాన్ని పొందుపరుస్తుంది. ముఖ్య అంశాలు:

అన్ని జీవులలో పరమాత్మ: అన్ని జీవులలో పరమాత్మ, పరమాత్మ ఉనికిని గ్రహించిన వారికే నిజమైన దర్శనం లభిస్తుందని శ్లోకం నొక్కి చెబుతుంది. పరమాత్మ, అంతిమ దైవిక సారాంశం, ప్రతి వ్యక్తిలో వారి అంతర్గత మార్గదర్శిగా మరియు సాక్షిగా నివసిస్తుంది. ఈ గుర్తింపు జీవుల మధ్య బాహ్య భేదాలను అధిగమిస్తుంది మరియు పరస్పర అనుసంధానం మరియు ఐక్యత యొక్క లోతైన భావాన్ని పెంపొందిస్తుంది.

నాశనమైన స్వభావం: ఈ శ్లోకం వ్యక్తిగత ఆత్మ మరియు పరమాత్మ రెండింటి యొక్క నాశనమైన స్వభావాన్ని హైలైట్ చేస్తుంది. భౌతిక శరీరం యొక్క నశించే స్వభావం ఉన్నప్పటికీ, ఇది జనన మరణాలకు లోబడి ఉంటుంది, ఆత్మ-వ్యక్తిగత మరియు సర్వోన్నతమైనది-శాశ్వతమైనది మరియు నాశనం చేయలేనిది. స్వయం మరియు పరమాత్మ యొక్క ఈ శాశ్వతమైన అంశాన్ని గుర్తించడం వలన మృత్యు భయాన్ని మరియు భౌతిక ప్రపంచం యొక్క అస్థిరమైన స్వభావాన్ని అధిగమించవచ్చు.

నిజమైన అవగాహన: శ్లోకంలో వివరించినట్లుగా, నిజమైన అవగాహన అనేది కేవలం భౌతిక రూపాలకు మించి లోతైన వాస్తవికతను అర్థం చేసుకోవడం. నిజంగా చూసే వారు వ్యక్తిగత ఆత్మ మరియు పరమాత్మ రెండూ అనాశనమైనవని, నశించే శరీరంలో శాశ్వతంగా ఉంటాయని గుర్తిస్తారు. ఈ అవగాహన ఉనికి యొక్క శాశ్వతమైన స్వభావం మరియు అన్ని జీవుల పరస్పర అనుసంధానం గురించి లోతైన అవగాహనకు దారితీస్తుంది.

ఆధ్యాత్మిక అంతర్దృష్టి: అటువంటి ఆధ్యాత్మిక అంతర్దృష్టిని కలిగి ఉన్న వ్యక్తులు మొత్తం సృష్టిలో ఉన్న దైవిక ఉనికి గురించి లోతైన అవగాహనను పెంపొందించుకుంటారు. వారు తమలో మరియు ఇతరులలో ఉన్న శాశ్వతమైన సారాంశాన్ని గ్రహిస్తారు, భౌతిక రాజ్య పరిమితులను అధిగమిస్తారు. వారి దృష్టి వాస్తవికత యొక్క ఉపరితల స్థాయిని దాటి చొచ్చుకుపోతుంది, అన్ని వైవిధ్యాలకు అంతర్లీనంగా ఉన్న దైవిక ఐక్యతను గుర్తిస్తుంది.

ఈ శ్లోకం నిజమైన అవగాహన మరియు ఆధ్యాత్మిక అంతర్దృష్టిని పెంపొందించడాన్ని ప్రోత్సహిస్తుంది, వ్యక్తులు అన్ని జీవులలో పరమాత్మ ఉనికిని గుర్తించడానికి మరియు ఆత్మ యొక్క శాశ్వతమైన స్వభావాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి వీలు కల్పిస్తుంది. ఇది భౌతిక ప్రపంచం యొక్క భ్రమలను అధిగమించడానికి మరియు అందరిలో విస్తరించి ఉన్న దైవిక సారాంశంతో లోతైన సంబంధాన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి వ్యక్తులను ఆహ్వానిస్తుంది. ఈ అవగాహన ద్వారా, ఒకరు లోతైన అంతర్గత శాంతి, జ్ఞానం మరియు ఆధ్యాత్మికతను పొందుతారు.

13.28

సమం(మ్) పశ్యన్హి సర్వత్ర, సమవస్థితమీశ్వరమ్
న హినస్త్యాత్మనాత్మానం(న్), తతో యాతి పరాం(ఙ్) గతిమ్ ॥28॥

సమస్తప్రాణులయందును సమభావముతోనుండు పరమేశ్వరుని సమత్వభావముతో చూచువాడు ఆత్మహంతకుడుకాడు - అనగా తనను తాను నాశము చేసికొనువాడు కాడు. అందువలన అతడు పరమగతిని పొందును.

13.28ఈ శ్లోకం ప్రతిచోటా మరియు అన్ని జీవులలో పరమాత్మ ఉనికిని గుర్తించే లోతైన ఆధ్యాత్మిక అవగాహనను పెంపొందించడాన్ని ప్రోత్సహిస్తుంది. మనస్సు యొక్క స్వచ్ఛతను కాపాడుకోవడం ద్వారా మరియు ఈ దైవిక ఉనికిని కలిగి ఉండటం ద్వారా, వ్యక్తులు ఆధ్యాత్మిక విముక్తి మరియు దైవంతో ఐక్యత యొక్క అత్యున్నత గమ్యస్థానం వైపు పురోగమిస్తారు. అస్తిత్వం యొక్క అన్ని కోణాలలో విస్తరించి ఉన్న దైవిక సారాన్ని గ్రహించి, ఈ దైవిక వాస్తవికతకు అనుగుణంగా జీవించే పరివర్తన శక్తిని ఇది నొక్కి చెబుతుంది.

ఈ శ్లోకం పరమాత్మ (ఈశ్వరుడు) ప్రతిచోటా మరియు అన్ని జీవులలో సమానంగా ఉన్నట్లు గ్రహించే లోతైన ఆధ్యాత్మిక సూత్రాన్ని నొక్కి చెబుతుంది. ముఖ్యాంశాలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

ప్రతిచోటా అతని ఉనికిని గ్రహించడం: ఈ శ్లోకం పరమాత్మ, ఈశ్వరుని సర్వవ్యాప్తిని గుర్తించడం యొక్క ప్రాముఖ్యతను నొక్కి చెబుతుంది. నిజమైన అంతర్దృష్టి ఉన్నవారు ఈశ్వరుడు సృష్టిలోని అన్ని కోణాలను వ్యాపించి, ప్రతిచోటా సమానంగా ఉన్నట్లు గ్రహిస్తారు. ఈ అవగాహన భౌతిక రూపం మరియు బాహ్య రూపాల పరిమితులను అధిగమిస్తుంది, వ్యక్తులు ఉనికిలోని ప్రతి అంశంలో దైవిక ఉనికిని అనుభవించడానికి అనుమతిస్తుంది.

ఆత్మ క్షీణించకపోవడం: ప్రతిచోటా ఈశ్వరుని ఉనికిని గ్రహించేవారు తమ మనస్సుతో తమను తాము దిగజార్చుకోరని శ్లోకం నొక్కి చెబుతుంది. దీనర్థం వారు తమ ఆధ్యాత్మిక స్పృహను తగ్గించే లేదా వారి నిజమైన స్వభావం నుండి వారిని దూరంగా నడిపించే చర్యలు లేదా ఆలోచనలలో పాల్గొనరు. బదులుగా, వారు తమ ఆలోచనలు, మాటలు మరియు పనులలో గౌరవం, స్వచ్ఛత మరియు ఉద్ధరణ భావాన్ని కలిగి ఉంటారు.

సర్వోత్కృష్టమైన గమ్యాన్ని చేరుకోవడం: ఈశ్వరుని సర్వవ్యాపకతను గుర్తించడం ద్వారా మరియు మనస్సు యొక్క స్వచ్ఛతను కాపాడుకోవడం ద్వారా, వ్యక్తులు పరమాత్మతో ఐక్యత అనే పరమ లక్ష్యం వైపు పురోగమిస్తారు. ఈ అత్యున్నత గమ్యం ఆధ్యాత్మిక విముక్తి (మోక్షం) లేదా పరమాత్మ నుండి విడదీయరానిదిగా ఉన్న ఒకరి నిజమైన స్వభావాన్ని గ్రహించడాన్ని సూచిస్తుంది. వారి స్పృహను తమలో మరియు అన్ని జీవులలోని దైవిక ఉనికితో సమలేఖనం చేయడం ద్వారా, వ్యక్తులు జనన మరణ చక్రాన్ని అధిగమించి ఆధ్యాత్మిక సాఫల్యం యొక్క అంతిమ స్థితిని పొందుతారు.

13.29

ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి, క్రియమాణాని సర్వశః
యః(ఫ్) పశ్యతి తథాత్మానమ్, అకర్తారం(మ్) స పశ్యతి ॥29॥

సకలకర్మలు అన్నివిధములుగ ప్రకృతిద్వారానే జరుగుచున్నవనియు, ఆత్మ అకర్త అనియు ఎఱింగినవాడు వాస్తవముగ చూచువాడు.

13.29 ఈ శ్లోకం చర్య యొక్క లోతైన భావన మరియు ప్రక్రియలో మూర్తీభవించిన ఆత్మ పాత్రను పరిశీలిస్తుంది.

భౌతిక స్వభావం (ప్రకృతి) చేత నిర్వహించబడే చర్యలు: శరీరం చేసే అన్ని చర్యలు భౌతిక స్వభావం (ప్రకృతి)చే నిర్వహించబడుతున్నాయని శ్లోకం నొక్కి చెబుతుంది. ప్రకృతి అనేది అన్ని భౌతిక రూపాలు మరియు దృగ్విషయాలు ఉత్పన్నమయ్యే విశ్వ శక్తి లేదా పదార్థ మూలకాన్ని సూచిస్తుంది. ఇది భౌతిక శరీరం యొక్క పనితీరును మరియు బాహ్య ప్రపంచంతో దాని పరస్పర చర్యలను నియంత్రించే ప్రకృతి యొక్క వివిధ అంశాలు మరియు శక్తులను కలిగి ఉంటుంది.

మూర్తీభవించిన ఆత్మ సాక్షిగా: శరీరం ద్వారా చర్యలు జరుగుతుండగా, మూర్తీభవించిన ఆత్మ, నిజమైన స్వీయ, ఈ చర్యలకు కేవలం సాక్షి మాత్రమే అని శ్లోకం హైలైట్ చేస్తుంది. ఆత్మ, శాశ్వతమైనది మరియు అతీతమైనది, శరీరం మరియు దాని సంబంధిత ఇంద్రియాలు చేసే చర్యలచే ప్రభావితం కాదు. ఇది నిర్లిప్తంగా మరియు ప్రభావితం కాకుండా ఉంటుంది, అసలైన కార్యకర్తగా ఉండకుండానే సంఘటనల యొక్క విప్పుటను గమనిస్తుంది.

చర్య యొక్క సత్యాన్ని అర్థం చేసుకోవడం: పద్యంలో వివరించిన విధంగా నిజమైన అవగాహన, చర్య యొక్క వాస్తవికతను అర్థం చేసుకోవడం. సాకారమైన ఆత్మ అనేది క్రియలు చేసేది కాదని, భౌతిక ప్రకృతి ప్రభావంతో శరీరం చేసే చర్యలకు సాక్షి అని నిజంగా చూసే వారు గుర్తిస్తారు. ఈ అవగాహన నిర్లిప్తత మరియు చర్య యొక్క ఏకైక ఏజెంట్ అనే అహంభావ భావన నుండి విముక్తికి దారితీస్తుంది.

చర్యలు భౌతిక స్వభావంచే నిర్వహించబడుతున్నాయని మరియు మూర్తీభవించిన ఆత్మ ద్వారా కాదని గుర్తించడం ద్వారా, వ్యక్తులు తమ చర్యలతో ఏజెన్సీ మరియు అహంకార భావం నుండి స్వేచ్ఛను పొందుతారు. ఈ సాక్షాత్కారం అంతర్గత శాంతి, అంగీకారం మరియు దైవిక సంకల్పానికి లొంగిపోవడాన్ని ప్రోత్సహిస్తుంది, వ్యక్తులు నిస్వార్థంగా మరియు వారి నిజమైన స్వభావంతో వ్యవహరించడానికి అనుమతిస్తుంది.

సారాంశంలో, ఈ పద్యం చర్య యొక్క సత్యాన్ని మరియు శరీరం చేసే చర్యలకు సాక్షిగా మూర్తీభవించిన ఆత్మ యొక్క పాత్రను అర్థం చేసుకోవడానికి వ్యక్తులను ఆహ్వానిస్తుంది. అన్ని చర్యలలో భౌతిక స్వభావం యొక్క ప్రభావాన్ని గుర్తించడం ద్వారా మరియు ఏజెన్సీ యొక్క భావం నుండి నిర్లిప్తతను పెంపొందించడం ద్వారా, వ్యక్తులు ఆధ్యాత్మిక అంతర్దృష్టిని మరియు అహం మరియు కర్మల బంధం నుండి విముక్తిని పొందుతారు.

13.30

యదా భూతపృథగ్భావమ్, ఏకస్థమనుపశ్యతి
తత ఏవ చ విస్తారం(మ్), బ్రహ్మ సమ్పద్యతే తదా ॥30॥

వేర్వేరుగా గోచరించుచున్న ప్రాణులన్నియును ఒకే పరమాత్మయందు స్థితమై యున్నవనియు, అట్లే అవి యన్నియును ఆ పరమాత్మనుండియే విస్తరించు చున్నవనియు, ఎఱింగిన పురుషుడు ఆ క్షణముననే సచ్చిదానంద ఘనపరబ్రహ్మను చేరును.

13.30 భౌతిక ప్రకృతిలో ఉన్న జీవులు, వ్యక్తులు బ్రహ్మం-అంత్యమైన వాస్తవికత లేదా సంపూర్ణ సత్యం యొక్క సాక్షాత్కారాన్ని పొందుతారు. బ్రహ్మం అనేది సమయం, స్థలం మరియు వ్యక్తిత్వం యొక్క పరిమితులను అధిగమించి, అది ఉనికిని విస్తరించే అంతర్లీన సారాంశం. బ్రహ్మన్ని గ్రహించడం అనేది తనలో మరియు అన్ని జీవులలోని దైవిక ఉనికిని గుర్తించడం, అలాగే సృష్టిలోని అన్ని అంశాల పరస్పర అనుసంధానాన్ని అర్థం చేసుకోవడం.

ఆధ్యాత్మిక సాఫల్యం: బ్రహ్మం యొక్క సాక్షాత్కారం లోతైన ఆధ్యాత్మిక పరిపూర్ణతను మరియు భౌతిక

ప్రపంచం యొక్క భ్రమల నుండి విముక్తిని తెస్తుంది. ఇది మొత్తం సృష్టితో ఐక్యత, శాంతి మరియు సామరస్యం యొక్క లోతైన భావానికి దారితీస్తుంది. వేర్పాటు అనే అహంకార భావాన్ని అధిగమించడం ద్వారా మరియు తనలో మరియు అన్ని జీవులలోని దైవిక సారాంశంతో గుర్తించడం ద్వారా, వ్యక్తులు ఆధ్యాత్మిక విముక్తిని పొందుతారు మరియు ద్వంద్వతల పరిధిని దాటి అంతిమ వాస్తవికతను అనుభవిస్తారు.

13.31

అనాదిత్వాన్నిర్గుణత్వాత్, పరమాత్మాయమవ్యయః
శరీరస్థోऽపి కౌన్తేయ, న కరోతి న లిప్యతే ॥31॥

ఓ అర్జునా! నాశరహితుడైనపరమాత్ముడు ప్రాణుల శరీరములందున్నప్పటికిని అనాది (సనాతనుడు) అగుటవలనను, నిర్గుణుడు అగుటవలనను ఎట్టి కర్మలకును కర్తకాడు. కనుక కర్మలు అతనిని ఏమాత్రమును అంటవు.

13.31 అనాదిత్వాన్ నిర్గుణత్వత్ (ప్రారంభం మరియు గుణాలు లేకుండా): పరమాత్మ యొక్క కాలాతీత మరియు గుణరహిత స్వభావాన్ని నొక్కి చెప్పడం ద్వారా శ్లోకం ప్రారంభమవుతుంది. సర్వోన్నతమైన ఆత్మ సమయ పరిమితులకు అతీతమైనదని మరియు భౌతిక గుణాలు లేనిదని ఇది సూచిస్తుంది. పరమాత్మ శాశ్వతమైనదని, భౌతిక ప్రపంచం యొక్క పరిమితులకు మించి ఉనికిలో ఉందని ఇది సూచిస్తుంది.

పరమాత్మయమ్ అవ్యయః (నాశనం చేయలేని పరమాత్మ): ఇక్కడ, శ్లోకం పరమాత్మ యొక్క నాశనం చేయలేని స్వభావాన్ని హైలైట్ చేస్తుంది. నిరంతరం మారుతున్న భౌతిక రాజ్యంలో ఉన్నప్పటికీ, సర్వోన్నతమైన ఆత్మ మార్పులేనిది మరియు నశించనిది. ఇది సృష్టి మరియు విధ్వంసం యొక్క చక్రాలచే ప్రభావితం కాని పరమాత్మ యొక్క అతీంద్రియ స్వభావాన్ని నొక్కి చెబుతుంది.

శరీరస్థో'పి కౌంతేయ (శరీరంలో నివసిస్తున్నప్పటికీ, ఓ కౌంతేయ): శ్లోకం భౌతిక శరీరంలో పరమాత్మ ఉనికిని అంగీకరిస్తుంది, అర్జునుడిని కౌంతేయ అని సంబోధిస్తుంది, అతని వంశాన్ని కుంతీ కుమారుడిగా హైలైట్ చేస్తుంది. పరమాత్మ కేవలం అర్జునుడి శరీరంలోనే కాకుండా అన్ని జీవుల శరీరంలోనే ఉంటాడని ఇది సూచిస్తుంది.

న కరోతి న లిప్యతే (ఏమీ చేయదు, లేదా కళంకితం కాదు): శరీరం లోపల నివసించినప్పటికీ, పరమాత్మ ప్రాపంచిక చర్యల నుండి నిర్లిప్తంగా ఉంటాడు మరియు భౌతిక ప్రపంచంలోని గుణాలచే ప్రభావితం కాదు. పరమాత్మ నిశ్శబ్ద పరిశీలకుడని, ఎటువంటి చర్యలలో నిమగ్నమై ఉండడు లేదా క్రియల ఫలితాలలతో కళంకం కలిగి ఉంటాడని ఇది సూచిస్తుంది. భౌతిక రంగం యొక్క హెచ్చుతగ్గుల ద్వారా సర్వోన్నతమైన ఆత్మ తాకబడదు అనే ఆలోచనను ఇది నొక్కి చెబుతుంది.

సారాంశంలో, ఈ శ్లోకం అన్ని జీవులలో నివసించే పరమాత్మ యొక్క కాలాతీత, లక్షణరహిత మరియు నాశనం చేయలేని స్వభావాన్ని విశదపరుస్తుంది, కాని ప్రాపంచిక చర్యల నుండి వేరుగా ఉంటుంది. ఇది ఆత్మ యొక్క అతీతమైన సారాంశం మరియు ప్రతి వ్యక్తిలో దైవిక శాశ్వత ఉనికిని ప్రతిబింబిస్తుంది, ఈ లోతైన సత్యాన్ని గ్రహించడానికి ఆధ్యాత్మిక సాక్షాత్కారం యొక్క అవసరాన్ని నొక్కి చెబుతుంది.

13.32

యథా సర్వగతం(మ్) సౌక్ష్మ్యాద్,ఆకాశం(న్) నోపలిప్యతే

సర్వత్రావస్థితో దేహే, తథాత్మా నోపలిప్యతే ॥32॥

సర్వత్ర (ఇతర మహాభూతములయందు) వ్యాపించి యున్న ఆకాశము సూక్ష్మ మగుట వలన వాటి గుణదోషములు దానికి అంటవు. అట్లే సకల ప్రాణుల దేహముల యందు స్థితమైయున్నను ఆత్మ నిర్గుణమగుటవలన వాటి గుణదోషములును దానికంటవు.

13.32 సారాంశంలో, ఈ శ్లోకం అంతరిక్షంతో పోల్చడం ద్వారా ఆత్మ యొక్క స్వభావం యొక్క సారాంశాన్ని అందంగా సంగ్రహిస్తుంది. ఇది ఆత్మ యొక్క సూక్ష్మత, స్వచ్ఛత మరియు శరీరం యొక్క లక్షణాలకు అటాచ్మెంట్ లేకుండా నొక్కి చెబుతుంది, వ్యక్తులను వారి దైవిక సారాన్ని గ్రహించడానికి మరియు భౌతిక ఉనికి యొక్క అస్థిరమైన రాజ్యం నుండి విముక్తిని అనుభవించడానికి ఆహ్వానిస్తుంది.

13.33

యథా ప్రకాశయత్యేకః(ఖ్), కృత్స్నం(మ్) లోకమిమం(మ్) రవిః
క్షేత్రం(జ్) క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం(మ్), ప్రకాశయతి భారత ॥33॥

అర్జునా! ఒక్క సూర్యుడే ఈ సమస్త జగత్తును ప్రకాశితమొనర్చు చున్నట్లు, ఒకే ఆత్మ సర్వప్రాణుల యందును స్థితమై, వాటినన్నింటిని ప్రకాశింప (చైతన్య వంతములుగా) జేయుచున్నది.

13.33 సారాంశంలో, ఈ శ్లోకం సౌర వ్యవస్థను ప్రకాశించే సూర్యుని సారూప్యతను ఉపయోగించి శరీరాన్ని చైతన్యంతో ప్రకాశింపజేయడంలో వ్యక్తిగత ఆత్మ యొక్క పాత్రను అందంగా వర్ణిస్తుంది. ఇది స్పృహ యొక్క ఐక్యతను, శరీరంలోని స్పృహ యొక్క మూలాన్ని మరియు ఆత్మ యొక్క మార్పులేని స్వభావాన్ని హైలైట్ చేస్తుంది. ఈ సారూప్యత ద్వారా, శ్లోకం సాధకులను వారి నిజమైన సారాంశాన్ని గ్రహించడానికి మరియు వారి అంతర్గత దైవిక కాంతికి మేల్కొలపడానికి ప్రేరేపిస్తుంది.

ఈ శ్లోకం సౌర వ్యవస్థను ప్రకాశించే సూర్యుని సారూప్యతను ఉపయోగించి, వ్యక్తిగత ఆత్మ (జీవిఖాత్మ) మరియు శరీరానికి మధ్య ఉన్న సంబంధాన్ని అందంగా వివరిస్తుంది. ముఖ్య అంశాలు:

సూర్యునితో సారూప్యత: శ్లోకం వ్యక్తిగత ఆత్మను సూర్యునితో పోలుస్తుంది, శరీరం లోపల చైతన్యం యొక్క ప్రకాశించే లేదా మూలంగా దాని పాత్రను నొక్కి చెబుతుంది. సూర్యుడు కాంతిని ప్రసరింపజేసి, మొత్తం సౌర వ్యవస్థను ప్రకాశింపజేస్తున్నట్లుగా, వ్యక్తి ఆత్మ శరీరాన్ని వ్యాపించి చైతన్యంతో ప్రకాశింపజేస్తుంది.

13.34

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవమ్, అన్తరం(ఞ్) జ్ఞానచక్షుషా
భూతప్రకృతిమోక్షం(ఞ్) చ, యే విదుర్యాన్తి తే పరమ్ ॥34॥

ఈ విధముగా క్షేత్ర - క్షేత్రజ్ఞులమధ్యగల అంతరమును, కార్యసహిత ప్రకృతినుండి విముక్తులగుటకు ఉపాయములను జ్ఞాననేత్రముల ద్వారా ఎఱింగిన మహాత్ములు పరమగతిని పొందుదురు.

13.34
ఈ శ్లోకం వ్యక్తిగత ఆత్మ (క్షేత్రజ్ఞ), శరీరం (క్షేత్రం) మరియు భౌతిక ఉనికి నుండి విముక్తి ప్రక్రియ గురించి లోతైన అంతర్దృష్టులను అందిస్తుంది. ముఖ్య అంశాలు:

వ్యత్యాసాన్ని అర్థం చేసుకోవడం: శ్లోకం శరీరం(దేహం) (క్షేత్రం) మరియు దేహీ (క్షేత్రజ్ఞ) మధ్య వ్యత్యాసాన్ని గుర్తించడం యొక్క ప్రాముఖ్యతను నొక్కి చెబుతుంది. శరీరం అనేది వ్యక్తిగత ఆత్మను కలిగి ఉండే భౌతిక

పాత్ర, అయితే శరీరం యొక్క జ్ఞాని స్పృహను లేదా లోపల ఉన్న నిజమైన స్వయాన్ని సూచిస్తుంది. ఈ వ్యత్యాసాన్ని గుర్తించడం ఆధ్యాత్మిక అవగాహన మరియు స్వీయ-సాక్షాత్కారానికి ప్రాథమికమైనది.
ఇంతటితో వివేచన సమాప్తమై, ప్రశ్నోత్తరములను చేబట్టడమయినది.
ప్రశ్నలు సమాధానాలు
ప్ర: ఎవరైనా భగవంతుడిని ఏకబిగిన భక్తితో పూజిస్తే శ్రీ భగవానుడు ప్రత్యక్షమవుతాడని తరచుగా చెబుతుంటారు. "మున్నా భాయ్" చిత్రంలో, కథానాయకుడు అచంచలమైన అంకితభావంతో గాంధీజీ గురించి తెలుసుకోవడంలో మునిగిపోయాడు మరియు గాంధీజీని ప్రతిచోటా చూడటం ప్రారంభించాడు, దానిని అతను "రసాయన లోచ్య" (మిక్స్-అప్) అని అభివర్ణించాడు. ఇలాంటి అనుభవాల వెనుక ఉన్న వాస్తవం ఏమిటి?

సమాధానం: చలనచిత్రం నుండి సమాంతరాలను గీయడం అత్యంత ఆదర్శవంతమైన విధానం కానప్పటికీ, సారాంశం భక్తి లేదా మనోభావాలలో ఉంటుంది. ఏది ఏమైనప్పటికీ, ఈ విషయం యొక్క ప్రధాన విషయం ఏమిటంటే, దైవాన్ని గ్రహించడానికి ఎవరైనా నిజంగా సిద్ధంగా ఉన్నారా అనే దానిపై ఉంది. స్పష్టంగా ప్రతిబింబించడంలో విఫలమయ్యే దుమ్ము పట్టిన అద్దంలా, భగవాన్‌ను మనం చూసే ముందు మన హృదయాలు కోరికలు మరియు అహంకారం వంటి మలినాలను తొలగించాలి. మన హృదయాలు శుద్ధి అయిన తర్వాత, మనం దైవాన్ని చూసేందుకు అర్హత పొందుతాము. అటువంటి స్వచ్ఛత లేకుండా, మనకు ఎదురయ్యే ఏవైనా అనుభవాలు నిజానికి "రసాయన లోచ్యా" లాగా కేవలం మిశ్రమంగా అనిపించవచ్చు.

ప్రశ్న: సంసారంలో మునిగితేలుతున్నప్పుడు దాని నుండి నిర్లిప్తతను ఎలా కొనసాగించగలరు?
A: నిర్లిప్తతను సాధించడానికి నిరంతర అభ్యాసం అవసరం, అయినప్పటికీ ఇది చాలా సులభమైన పని కాదు, అనేక జీవితకాలాల్లో సంసారం పట్ల మనకున్న లోతైన అనుబంధాన్ని బట్టి చూస్తే. పర్యవసానంగా, నిర్లిప్తత కోసం నిజాయితీగా చేసే ప్రయత్నాలు కూడా నశ్వరమైనవిగా నిరూపించబడతాయి.

అభ్యాసేన తు కౌన్తేయ, వైరాగ్యేన చ గృహ్యతే.

అభ్యాసం ద్వారా, ఓ అర్జునా, మరియు నిర్లిప్తత ద్వారా.

అచంచలమైన అభ్యాసాన్ని మరియు బుద్ధిపూర్వక నిర్లిప్తతను పెంపొందించుకోవాలని శ్రీ భగవాన్ అర్జునుడికి సలహా ఇస్తున్నాడు. కఠినంగా కట్టుబడి ఉండేందుకు వ్యక్తిగత క్రమశిక్షణలను ఏర్పాటు చేసుకోవడం చాలా కీలకం. బలమైన అనుబంధాలు లేదా కోరికలు తలెత్తినప్పుడల్లా, వాటి పట్టును క్రమంగా బలహీనపరచడం అవసరం. శ్రీ భగవాన్ అనుగ్రహంతో, ఒక వ్యక్తి తన ప్రాపంచిక విధులను నిర్వర్తిస్తూ, క్రమంగా దాని పట్టును సడలించుకుంటూ సంసారాన్ని నావిగేట్ చేయవచ్చు.
చివరగా ఈ సత్రాన్ని ప్రార్థనతో ముగించారు.

ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం(మ్) యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః

ఈ విధముగా ఓం తత్ సత్ అను భగవన్నామ ఉచ్చారణ పూర్వకమైన బ్రహ్మ విద్య మరియు యోగ శాస్త్ర మయమైన, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంభాషణ లేక సంవాద రూపములో ఉన్న శ్రీమద్భగవద్గీతలోని పదమూడవ అధ్యాయమైన క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగము సమాప్తమైనది

మీకు ఈ అర్ధ వివరణ చదివి ఆనందం కలిగింది అని విశ్వసిస్తున్నాము. దిగువ ఇవ్వబడిన లింక్ ద్వారా దయచేసి మీ అమూల్యమైన మూడు నిమిషముల సమయమును వెచ్చించి మీ అభిప్రాయాలను తెలుపగలరు

https://vivechan.learngeeta.com/feedback/

మీరు వివేచన సారాంశము చదివినందుకు ధన్యవాదములు!

మీరు వివేచన సారాంశము చదివినందుకు ధన్యవాదములు! గీతా సేవకులు అయిన మేము అందరమూ ఎంతో శ్రద్ధా భావముతో ఈ వివేచన ద్వారా సరియైన భావాన్ని అర్థవంతంగా మీకు అందించాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నాము. అయినప్పటికీ భావము, భాషా సంబంధిత తప్పులు ఏమైనా ఉంటే క్షమించమని కోరుతున్నాము.

జై శ్రీకృష్ణ

సంగ్రాహకులు: గీతా పరివార్ సృజనాత్మక రచనా విభాగం

ప్రతి గృహములో గీత, ప్రతి చేతిలో గీత!!

రండి, మనమందరం కలిసి ఈ గీతా పరివార్ లక్ష్యం సాదిద్దాము. మనప్రియమైన మిత్రులు, సన్నిహితులు మరియు కుటుంబ సభ్యులందరికి గీతా పరివార్ ఆన్లైన్ తరగతులు అనే బహుమతి ఇద్దాము.

https://gift.learngeeta.com/

గీతాపరివార్ ఒక నూతన కార్యక్రమమునకు శ్రీకారముచుట్టినది. ఇప్పుడు మనమందరము ఇంతకుపూర్వము జరిగిన సమస్త వివేచన కార్యక్రమముల యూట్యూబ్ వీడియోలను , పీ.డీ.యఫ్. లను క్రింద సూచించిన లింకు ద్వారా చూడవచ్చును.

https://vivechan.learngeeta.com/

గీత నేర్చుకోండి గీతా ప్రసారము చేయండి గీతలో నిమగ్నులు కండి

।। ఓం శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు ।।